

ELOFIZETES.

HELYBEN ES VIDÉKEN

Egy évre 48 kor.
Fél évre 24 kor.
Egy negyed évre 12 kor.
Egy hóra 4 kor.

Nyitási költségek
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasúti pályaudvaron.
TELEFON-SZÁM: 87.

KIADÓHVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
Köszef főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1918.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Csütörtök, október 10.

Wilson válasza a német békeajánlatra.

Kedvező kilátások a békére.

Fegyverszünet a megszállott területek kiűzése után.

Wilson válasza.

A béke ügye szerencsés fordulóponthoz érkezett. Wilson elnök felvette a tárgyalások fonalát a központi hatalmakkal. Válasza, melyet a német jegyzékre küldött, nem érdemleges válasz még, három kérdés csupán, de e kérdésekben már ott él az ébredő béke lelke.

A monarchia előbb küldötte el békeajánlatát az Unió elnökének, mint Németország s hogy Wilson mégis a német javaslatra válaszolt először, annak oka az lehet, hogy a mi jegyzékünk világosabb és érthetőbb volt a németek javaslatánál. A monarchia álláspontjával, úgy látszik, tisztában van Amerika elnöke s mai jegyzéke csak arra való, hogy a német javaslat homályosabb pontjairól teljesen ismerte képét nyerjen.

Már ez bizonyítja, hogy Wilson nem hamarkodta el a válasz adást. Komolynak és megfontolandónak itéli a központi hatalmak javaslatát s mielőtt érdemlegesen felelne, professzoros alaposággal akar minden dolognak a végére járni.

A három kérdés becsületes gondolkozásról tesz tanubizonyosságot. Ha súlyos dolgokról van is szó, ellenfelünkről el kell ismerni, hogy elveinek kemény igazságossága vezérli. Nem akar Németországnak olyan feltételeket szabni, a melyekre a válasz csak elutasító lehet s amely hamis ürügyül szolgáljon a háború folytatásához. Wilson, úgy látszik, komolyan akarja a békét. Mindhárom kérdésének ez a merituma.

Első kérdése ez, hogy a német kormány elfogad-e minden feltételt, melyet az elnök a közismert „tizennégy pont“-ban körvonalozott s a javasolt megbeszéléseknek e feltételek gyakorlati megvalósítása-e a céljuk? A hangsúly itt a — „gyakorlati“ szón van. Németország ugyanis javaslatában a tizennégy pontot a „tárgyalás alapjául“ fogadta el, Wilson ezek gyakorlati keresztülvitelére fekteti a fősúlyt. Az Egyesült Államok elnöke a hosszas huzavonának akarja ezzel elejét venni, egyszerűsíteni tisztában akar lenni azzal, hogy Németország komolyan és hátsó gondolatok nélkül törekszik-e a demokratikus békére.

A második kérdés súlyosabb. A megszállott területek kiűzéséről van ebben szó. Az elnök nem tagadja meg a fegyverszünetet, csupán elodázza. Feltétlenül a megszállott te-

ritétek kiűzését követeli. A német kormányférfiak legutóbb is kijelentették, hogy e területekre: és pedig sem Franciaország északi részére, sem Belgiumra, sem Oroszországra igényt nem tartanak: ez tehát nem lehet akadály a tárgyalásoknak. Hiszünk is, hogy a német kormány nem fog vonakodni ennek a teljesítésétől. Annyival kevésbé, mert egy ma érkezett berlini jelentés már számol is Wilson e feltételével s azt nem utasítja el. Arról e kérdéssel kapcsolatban szó lehet, az a német kormány részéről való esetleges garanciák kérése. Nem lehetetlen ugyanis, hogy ha a német kormány vállalkozik e nagy politikai bölcsességet feltételező cselekedetre, úgy bizonyos garanciát fog kérni Wilsontól arra néz-

ve, hogy e kiűréssel ne kerüljön hátrányos helyzetbe a béketárgyalásoknál.

Az elnök harmadik kérdésére a legkönnyebb a felelet. A békevágy elárasztotta a lelkeket Németországban s a nagynémetek kicsiny, töredékén kívül minden társadalmi osztály s minden politikai párt a békéért sóvárog. A kancellár joggal felelheti majd Wilson kérdésére, hogy *békeajánlatát a német birodalom minden alkotmányos tényezőjének nevében tette meg.* Mintha e harmadik pont sorai között ott élne az elnök titkos kérdése: vajon a német néppel együtt a császár is őszintén óhajtja-e a békét?

Kétségtelen, hogy a válasz erre a kérdésre is igenlő lesz. S nincs többé kétség arra nézve sem, hogy a *béke küszöbén állunk.* Wilson őszinte és becsületes kérdései megcáfolják a sötét lelkeknek szomorú jóslatait, melyek e néhány nap alatt sok reményt hervasztottak le azzal, hogy az elnök teljesíthetetlen feltételeket fog szabni. Mi úgy látjuk, hogy az Egyesült Államok elnöke sem megalázná, sem összetörni nem akarja a központi hatalmakat, csak demokratikus, igazságos, minden szenvedő népet megnyugtató kiváló békét óhajt. Lehet-e ennek a törekvésnek Németország, vagy a monarchia az akadályá?

Wilson válaszolt a német kancellárnak

(Az elnök kérdésel. — A béketárgyalások lehetősége.)

Washingtonból jelentik: Lansing államtitkár a svájci ügyvivőhöz intézett jegyzékére, mely a német birodalmi kancellár jegyzékére adott választ tartalmazza, a következőképen hangzik:

Külgyminiszterium. 1918. október 8. Uram! Van szerencsém az elnök nevében elismerni október 6-iki jegyzékének átvételét, amely a német kormánynak az elnökhöz intézett közlését magában foglalta. Az elnök megbízott azzal, kérem fel önt, hogy a birodalmi kancellárnak a következő közlést tegye:

Mielőtt a császári német kormány kérésére válaszol és hogy a válasz olyan őszinte és egyenes lehessen, ahogyan azt a benne foglalt fontos érdekek megkövetelik, szükségesnek tartja az Egyesült-Államok elnöke, hogy megbizonyosodjék a birodalmi kancellár jegyzékének pontos értelméről.

Azt véli a birodalmi kancellár, hogy a császári német kormány azokat a feltételeket, melyeket az elnök az Egyesült-Államok kongresszusához intézett január 8-iki üzenetében és az azt követő üzenetekben lefektetett, elfogadja és hogy a diskusszióba való becsátkozásnak célja csak az, hogy alkalmazásuknak praktikus részletei felől megegyezést létesítsen?

Az Egyesült-Államok elnöke kötelezettnek érzi magát a fegyverszünetre vonatkozó javaslatra kijelenteni, hogy nem érzi magát jogosultnak, hogy azoknak a kormányoknak, melyekkel az Egyesült-Államok kormánya a központi hatalmak ellen szövetségre lépett, a fegyverszünetet javasolja mindaddig, amíg ezeknek a hatalmaknak hadseregei az entente-államok földjén állanak. A jóhiszeműséget bármilyen eszmecsere nélkül a központi hatalmak azzal bizonyíthatják, hogy csapatukat a megszállott területekről mindenütt visszavonják.

Az elnök azt hiszi, hogy jogosítva van arra a kérdésre, vajon a kancellár csak a birodalom ama hatalmai nevében beszél (constitutes authorities of the empire), melyek eddig a háborút folytatták. A választ erre a kérdésre minden szempontból rendkívül fontosnak tartja.

Fogadja uram nagyrabecsülésnek ismételt biztosítását. Lansing Róbert.

Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelent: Wilson elnök válasza hivatalosan szövegben még nem érkezett meg. A szöveg pontos vizsgálata egyelőre még nem lehetséges. A szövegből mindazonáltal kiűnik, hogy a német kormány részéről további nyilatkozatok

lesznek szükségesek. Erre vonatkozólag a kormány gondos megfontolásai szükségesek. Az elnök zárókérdésére a választ megadta Fehrenbach elnöknek a birodalmi gyűlés október 5-i ülésén mondott beszéde, aki a német nép és a birodalmi gyűlés nevében kijelentette, hogy

birodalmi gyűlés a békeajánlatot helyesli és magáévá teszi.

Berlinből jelentik: A *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* Wilson jegyzékével kapcsolatban a következőket írja: Az Egyesült Államok elnökének a német békelépcsre adott válasza hivatalos körökben ma vált ismeretessé. Nekünk okunk van azt hinni, hogy a békelépcsnek folytatását lehetővé fogja tenni.

Berlinből jelentik: Parlamenti körökben kijelentik, hogy Wilson elnök első kérdésére a válasz már meg van adva azáltal, hogy Németország a Wilson-féle pontokra helyezkedett, mint tárgyalási alapra. A mi a második pontot illeti, arról Berlinben tanácskozások fognak folyni, amelyen a legfőbb hadvezetőség is részt vesz. Mint hírlik, Ludendorff már meg is érkezett Berlinbe. Wilsonnak a harmadik kérdésére egész kézenfekvő a válasz. Amennyiben Miksa herceg oly kormányának a vezére, amely egész eredetében és alakulásában is demokratikus kormányának tekintendő.

A monarchia békejegyzéke ez volt.

Magyarország, Ausztria, Németország és Törökország elhatározta, hogy általános fegyverszünet megkötése és béketárgyalások megkezdése céljából az amerikai Egyesült Államokban érdekképviselőjükkel megbízott kormányok útján egyidejűleg az Egyesült Államok elnökéhez fordulnak. Ezen elhatározás végrehajtásaképpen a külügyminiszter táviratilag megbizta a stockholmi magyar és osztrák követet, kérje föl a svéd királyi kormányt, hogy e hó 4-én a következő táviratot juttassa Wilson elnök urhoz:

A magyar és osztrák monarchia, amely a háborút mindig csak mint önvédelmi harcot folytatta és ismétellen kifejezte készségét arra, hogy a vérontásnak véget vessen és igazságos és becsületteljes békéhez jösson, ezennel azzal az indítvánnyal fordul az amerikai Egyesült Államok elnökéhez, hogy vele és szövetségeseivel azonnali fegyverszünetet kössön szárazföldön, tengeren és a levegőben és közvetlenül csatlakozzon békekötésről tárgyalásokba bocsátkozzék, amelyekre nézve Wilson amerikai elnök 1918. január 8-án a kongresszushoz intézett üzenetének tizenegy pontja és a Wilson elnök ur 1918. február 12-iki beszédében foglalt négy pont szolgálnának alapul. figyelembe vételével Wilson elnök urnak 1918. szeptember 27-iki feltégetésel is.

Németország így izent.

A német kormányának a svájci kormány közvetítésével Wilson elnökhöz intézett jegyzéke így hangzik:

„A német kormány fölkerli az amerikai Egyesült Államok elnökét, hogy a béke helyreállítását vegye kezébe, értesítse a hadviselő államokat erről a kérésről és hívja föl őket, hogy meghatalmazottakat küldjenek ki a tárgyalások fölvétele céljából. A német kormány elfogadja az amerikai Egyesült Államok elnöke részéről az 1918. január 8-án a kongresszushoz intézett üzenetében és későbbi nyilatkozataiban, főleg szeptember 27-iki beszédében fölállított programot a béketárgyalások alapjául. A további vérontás elkerülése céljából a német kormány kéri azonnali fegyverszünet megkötését szárazon, vizen és a levegőben. Miksa badeni herceg, birodalmi kancellár.”

Berlinből igen jól értesült diplomáciai helyről a békelépcsünk következtében beállott helyzetről a következőket jelenti az Az Est tudósítója:

— Ha a központi hatalmak békejegyzékének elutasításáról vagy elfogadásáról beszélnek, általában abba a tévedésbe esnek, hogy csakis erre a két lehetőségre számítanak. Eddig csak az bizonyos, hogy Wilson a békejegyzéket a svájci, illetőleg a svéd követség útján megkapta és nyomban érintkezésbe lépett a londoni és párisi kormányokkal. Nagyon valószínűnek látszik az a feltevés, hogy Wilson a megszállott területek kiürítését fogja követelni, mielőtt tárgyalásokba bocsátkoznának. (Ez meg is történt időközben. A szerk.)

Ez a követelés nem lenne a tárgyalások akadály.

Tulzott optimizmus nélkül is mondhatjuk, hogy most a legjobb kilátások vannak a békére.

Békelépcsünket Wilson becsületességére és Anglia józan, reális politikájára alapítottuk. Angliának semmi érdeke sincs folytatni a háborút, ha Németország elfogadja Wilson feltételeit. Hiszen a háború terhei most Amerika mellett leginkább Angliára nehezednek. Az angol csapatoknak kell kitölteni a francia kötelekben támadó nagy réseket. Anglia vérzik és háborús adósságai egyre nőnek. Amerika fokról-fokra első helyre nyomul a világpolitikában. Landsdowne akciója mutatja, hogy ezt Anglia is észrevette és most arra lehet számítani, hogy Anglia fel fogja használni a kedvező alkalmat, hogy békéhez jusson. Franciaországban még tombol a győzelmi mámor, de a béke kérdése Anglia és Amerika kezében van.

Berlinből jelentik: Egyes lapok jelentésével elejtétkben eddig még nem történt intézkedés a birodalmi gyűlés összehívására.

Berlinből jelentik: A Germania értesülése szerint Stein hadügyminiszterlemondási kérést nyújtott be. Utóda Scheuch tábornok lesz.

Berlinből jelentik: Dallwitz, Elzász-Lotharingia kormányzója lemondott.

Párisból jelentik: Traelstra holland szocia lista vezér a nemzetközi szocialisták között akciót indított, amely szerint a világ összes szocialdemokratáinak csatlakozni kell a központi hatalmak békelépcséhez.

Frontáttörések több helyen.

(A nagy nyugati oszta változatai.)

Berlin, október 9. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér: Cambrai és St. Quentin között a csata nyból fellángolt hatalmas tűzérési tömegek harcavetésével és páncélos kocsik, meg repülőrajok összpontosításával az angolok a franciákkal és amerikaiakkal együtt Cambraitól St. Quentinig terjedő harcvonalunk ellen indultak támadásra. Az északi támadó szárnyon az ellenség rohamát súlyos küzdelem után megtörtük dél tájban. A Cambraitól Behainbe vezető úttól nyugatra az esti órákban is megihusítottunk újabb ellenséges támadásokat. A Le Chateau felé vezető római országút két oldalán sikerült az ellenségnek mélyebben betörni vonalainkba. Lökését a Vallincourt-Clineourt vonalon és Behaintól nyugatra fogtuk fel. A támadás jobb szárnyán az ellenség csak kis terület nyereséget bír elérni. A Montbrechaintól délre harcoló csapataink elülső állásaikban verték vissza minden ellenséges támadást. A harci front betörése következtében szárnyuk veszélyeztetése miatt este kénytelenek voltak szárnyukat visszavonni. Fresnoisle Grand nyugati széléig. A Champagneban franciák és

amerikaiak a Suinne és az Aisne között nagy erők harcavetésével ismét megkezdtek támadásokat. Közünkbe jutott parancsok szerint ismét frontunk áttörése volt a cél. Az ellenség csak St. Etienne két oldalán tudott behatolni vonalainkba. a délutáni órákban megindított ellentámadás az ellenséget ismét visszavetette. A front többi részén teljesen meghiusultak az ellenséges támadások, helyi betörési pontokat ellenlökésekkel megtisztítottunk az ellenségtől a front többi részén teljesen meghiusultak az ellenséges támadások. Az Aisne mellett részleges támadásokat, az argonni erdő keleti szélén és az Aisne völgyében igen heves amerikai támadásokat vertünk vissza. A Maas keleti partján az ellenség Brabant és Arnes között erős tűzhatás után támadott. A Consenwoye erdőbe behatolt ellenséget ott megállítottuk, a front többi részén harcvonalunk előtt vertük meg az ellenséget. Ludendorff. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A béke és az arany,

(Száznegyven korona egy husz koronásért.)

Ma reggel az egyik aradi pénzintézetben megjelent egy ur és arany-pénzt kínált megvételre. A bank, amely nem foglalkozik ilyen üzletekkel, természetesen nem vásárolta meg az aranypénzeket. Megkérdeztük az illető urat, hogy miért akarja eladni az aranypénzt? Azt válaszolta, hogy a béke hírekre való tekintettel az arany ára esett és nem akarja bevárni, amíg még jobban esik, tehát értékesíteni akarja összegyűjtött aranyait.

Tekintettel arra, hogy az utóbbi időben nem hallottunk arról, hogy az arany ára esett volna, tisztában voltunk azzal, hogy itt szándékosan előidézett mesterséges manőverről van szó, amelyet az arany-kufárok idéztek elő, hogy a konjunkturát kihasználhassák. Emlentünk a Városi kávéházba, az arany-ügynökök börtéjére, ahol azt a felvilágosítást kaptuk, hogy az arany ára 40 százalékkal esett, de amikor aranypénzt kínáltunk eladásra, hajlandóknak nyilatkoztak arra, hogy 20 koronás aranyért 140 koronát adnak.

Beigazolást nyert tehát, hogy az arany árnak eséséről szóló hírszéltek tendenciózusak és nemcsak arra szolgálnak, hogy a hiszekevény emberek tudjanak arany-készletekükön, hanem öntudatlanul is előmozdíják valutánk romlását.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma beszélt Losonczy Lajos aranyművessel, aki a következőket mondotta:

— Éppen ma beszéltem a budapesti központi aranybevéltő hivattal, ahonnan aranylemezt kértem. A hivatal kijelentette, hogy aranyat nem bocsáthat rendelkezésemre, bár van aranykészlet, de felsőbb utasításra vissza kell tartania készleteit. Így azután nemcsak az ékszerészek, de a fogorvosok sem juthatnak aranyhoz. Határozottan kijelentem, hogy az arany ára nem esett, nem is volna megindokolva az áresés, mert külföldre nem lehet aranyat vinni. Az arany ára szilárd. Ma a 14 karátos arany grammja 15 korona 50 fillér, a 18 karátosé 18 korona, a 22 karátosé 22 korona 50 fillér, a 23 karátosé 24 korona. Ezek az árak néhány fillérnyi eltéréstől eltekintve állandóak. Az ezüst ára szintén szilárd, itt sem észlelhető esés.

Ezekkel szemben egy fővárosi esti lap így ír: A budapesti fém-börzén óriásit zuhant az arany és az ezüstnek az értéke. Az öt-vozeilen, tiszta színarany ára leszállt huszonháromezer koronáról kilónként tizenhét ezer koronára. A színezüst pedig hatszázhetven koronáról ötszázra esett le kilónként. Viszont az ékszerek értéke nem lett kisebb. Ez a jelenség szervesen összefügg a békével. Az aranyárak már Burián első jegyzékekor estek és csak természetes, hogy most, amikor sokkal nagyobb eshetőség van a béke megkötésére, a mikor aranykészletünket kiegészíthetjük külföldről, még jobban leszállnak az értékek. — Hogy az ékszer ezzel aranyban nem lett olcsóbb, annak viszont az a magyarázata, hogy a munka, ami lokális értéket reprezentál, inkább drágult mint veszített értékéből.

Munkások panasz-küldöttsége a városházán.

(A főispán és a helyettes polgármester közbejöttével.)

Az aradi munkásság ma újra felvonult a városháza elé. A háború alatt immáron negyedszer. A legszűkebb és legterheltebb körülmények között a város vezetői elé: — a nélkülözés. A munkásoknak a legszükségesebb életmódszerek is hiányoznak. Nincs se lisztjük, se zsírjuk. Ez a rendellenes állapot minden évben megismétlődik, holott egyszer sem lett volna szabad előfordulnia. A nehéz testi munkát teljesítő embereknek erős táplálkozásra van szükségük s ha ezt meg nem kapják a legfinomabb gépezet: az emberi szervezet rövid idő alatt alkalmatlanná válik minden munkára. Ez nem lehet érdeke sem az államnak, sem a munkaadónak, sem a városnak. A város, ahová most a munkások energikus kérésmükkel fordultak, a legkevésbé oka a bajainak. Arad közlélmézésének vezetői ezer gondjuk közepette is igyekeztek mindenkoron eleget tenni a nagy fizikai munkát teljesítő munkásság érdekeinek. — Az ő kezük erősen megkötött s raktáraik éppen nem hasonlíthatók a bőség szarujához. Amióta a munkásság élelmézése a város lakosságának ellátásától függetlenül történik, a munkássággal szemben fennálló kötelességük még kisebb lett.

Kétségtelen azonban, hogy valahol hiba van a munkásság élelmézése körül. E hibát ott kell keresni a munkásoknak, ahonnan jó minden rendelet s ahonnan nem jön elégedő élelmiszere. A közlélmzési minisztérium oka annak, hogy minden évben újabb és újabb alkalom adódik a maihoz hasonló felvonulásokra. A legeminensebb feladatok közé tartozik, hogy a nagy közüzemek és hadfelszerelési gyárak munkássága élelmiszerezeteljen el legyen látva. Nem dolgozhat kellő erővel és pontossággal az, aki a nélkülözések következtében maga is erőtlenné válik, de akinek munkakerejét és — kedvét tehetetlenül befolyásolja az, hogy családja: a feleség és a gyermek is várja otthon az erősítő éledelet. A közlélmzési miniszternek elsőrendű feladatai közé kellene tartoznia, hogy a munkásságot teljesen kielégítse s meggátolja a maihoz hasonló jeleneteket.

(Az előzmények.)

Körülbelül tíz nappal ezelőtt történt, hogy a katonai felügyelet alatt álló gyárak két óras demonstratív sztrájk után memorandumot nyújtottak át Szántay Lajos főhadnagyának, a gyárak katonai parancsnokának. Ebben azt kérték a munkások, hogy élelmézésüket javítsák meg, főként zsírt kapjanak, továbbá, hogy ruházati cikkeket utaljanak ki részükre. Szántay főhadnagy megígérte, hogy a memorandumot felterjeszti magasabb helyre, ami meg is történt.

A múlt hét szombatján Aradra érkezett Parsche ezredes, a honvédelmi minisztérium munkásügyi élelmzési osztályának főnöke és Nemess százados referens. Az ezredes tárgyalt a munkások megbízottjaival és kijelentette előttük, hogy ígéretet nem tehet, mert a háború ötödik évében nem rendelkeznek készletekkel.

(A tüntető felvonulás.)

Ilyen előzmények után az aradi szociáldemokrata-párt vezetője tegnap este elhatározta, hogy az ösztönözés, tehát nemcsak a gyáriak, ma délután tüntető felvonulást rendezzen a városházára, ahol az üzemek és gyárak megbízottjai terjesszék elő a munkásság kívánságait. Déli 12 órakor több száz munkás és munkásnő vonult fel a városházára tüntetve a háború ellen és a béke mellett. A tömeg behatolt a városháza épületébe, ahonnan kisebb excessusok után a vezetők szavára hallgatva, a városháza előtti térre kivonultak.

Amikor Barabás Béla dr. főispán értesült a munkások felvonulásáról, készen nyilatkozott, hogy beszél a munkásokhoz. Emelvényt rögtönöztek, amelyről a főispán beszélni kezdett. Barabás kijelentette, hogy ebben a pillanatban nincs módjában rajtuk segíteni, mert a raktárak üresek. Élelem nincs. Megígérte azonban, hogy haladéktalanul érintkezésbe lép a belügyminiszterrel, akik előtt feltárja a munkások helyzetét és

sürgős segítséget kér. A belügyminisztériumtól zsef hirtelenséggel fogja kérni.

— Az államhatár szűkebb körében, mondtam a főispán. De mindennek ez az előzetes háború az oka. Készenvagyok a munkások jogosságát és elhatározását, hogy a súlyos helyzetet segíteni kell.

— Ugy van! De minél előbb hozza a közbeiktatás.

— El kell ismernem, folytatta a főispán, hogy önöket elragadta a hév, de meg tudom érteni, elkeseredésüket.

Azt ajánlom, hogy a munkások három tagú küldöttsége járjon el Budapesten. Kérelmet a küldöttség visszaérkezéskor, a hatóság meg fogja tenni kötelességét.

A főispán beszéde nagy lelkesedést keltett. Csepely László felszólalása után Kronovszky titkárral beszélt és kitért a textilgyári munkások kizárására. Ebben az ügyben intervenálni fog a főispán. A titkár beszéde meggyőzte a munkásokat.

(Mit kívánnak a munkások?)

A munkások megbízottjai ezután tanácskozásra ültek össze Lócs Rezső helyettes polgármesterrel és előterjesztették a munkásság kívánságait, amelyek a következők:

Arad város összes munkási részére elegendő mennyiségű zsírt utaljanak ki, mert a mostani hatósági zsidellátás mellett általános zsidellátás szükség uralkodik a munkásság körében. A liszt-adagokat emeljék föl. A hatósági cikkek jó minőségűek legyenek, mert az utóbbi időben gyakori volt a panasz, hogy a kiutalt élelmiszere cikkek között élvezhetetlen cikkek is voltak. Olcsó ruha és cipő sürgős kiutalását, tüzelőanyag, petroleum stb. kiosztását is sürgősen kérik a munkások, akiknek vezetői erősen hangsúlyozták, hogy most már nem elégszenek meg áres ígéretekkel, hanem tényeket akarnak látni.

Lócs Rezső kijelentette, hogy a munkások minden jogos kívánságát sürgősen teljesíteni fogja és minden rendelkezésére álló eszközzel igyekszik orvosolni a sérelmeket. Kijelentette, hogy eddig is tőle telhetőleg segített a munkásokon és ezután is szíven fogja venni a munkások jogos érdekeit. Kijelentette azt is, hogy a nagy tőkével dolgozó gyári üzemeknek kellene ellátania munkásaikat még ha áldozatokba kerül is.

Ezután pontonként lefárgyalták a kívánságokat és abban állapodtak meg, hogy este a munkások három tagú küldöttsége felutazik Budapestre.

(A főispán intézkedéssel.)

Barabás Béla főispán a következőket mondtatta munkatársunknak:

— A munkásoknak tett ígéretemhez képest telefonon felhívtam a miniszterelnökséget, azonban a miniszterelnökkel beszélni nem tudtam, mivel jelenleg Bécsben tartózkodik. Felhívtam ezután a belügyminisztériumot, ahol Jekkel Péter miniszteri osztálytanácsossal beszéltem. Megismerttem vele az illteni helyzetet és felkértem, hogy tegye meg a legmesszebbmenő intézkedéseket. A miniszteri osztálytanácsos megígérte, hogy a munkások érdekében mindent elkövet, hogy a helyzetükön a lehetőség szerint segítsen. Sőt abban az esetben, hogy ha a munkások küldöttségét felkeresné őt, ügyükben kezező utasításokat fog nekik adni. Beszélni fog a közlélmzési minisztériummal is és amit lehet, kiutaltat részükre. Legközelebb én is felmegyek és személyesen járok el a munkások ügyében, amelyeknek jogosságát el kell ismernem.

— Holnap értekezletet hívok össze, — mondtam a főispán — amelyre az érdekelt gyárak igazgatóit is meghívom az iparfelügyelőséggel egyetemben és a munkásügyeket tárgyaljuk. Kellemetlenül érintett a munkások erőszakoskodása, azonban én megmondottam nekik: a városháza tornyát leszedhetik, azonban azt megenni úgy sem tudják.

— A munkások panaszkodtak, hogy a textilgyári munkásokat hetek óta kizárták a munkából. Kértek részükre 10.000 korona rögtön se-

gélyt, ami és helyettesítésük telítettség és ki is utalhatom részükre.

Füredeménemre jutott, hogy a munkások előtt álló gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy nem várnak küldöttséget a minisztériumban, mivel nem akarják az ezzel járó felelősséget vállalni, hanem az egész ügy elintézését a városi közelelmzési vállalatnál bízzák. Elhatározták, hogy a legelőször az általános közlélmzési miniszterrel személyesen megbeszélés útján beszélnek vele lehetne előtérbe, mint így. Ezekben a bajokban csak a béke tudna legkedvezőbb változást hozni. Adja az Isten, hogy az esetleges bekövetkezzen.

(Lócs Rezső nyilatkozata.)

Az Aradi Közlöny tudósítása felkérte Lócs Rezső helyettes polgármestert, aki a következőket mondtatta:

— Mindennek előtt tartozom azzal a kijelentéssel, hogy a hadfelszerelési üzemek munkásaiknak ellátása 1917 óta különvált a városától. Az utóbbi időben a városi közlélmzési vállalatnak semmi köze sem volt a hadfelszerelési üzemek munkásaiknak ellátásához. Mi a legnagyobb jóhiszeműséggel azt gondoltuk, hogy a gyárak nagyszérien és kifogástalanul látják el munkásaikat. Hozzájárunk ahhoz, hogy fordultak panasszal, de nem kérték tőlünk tanácsot sem. Hogy romlott élelmiszereket kaptak a munkások, az nem a városi közlélmzési vállalat hibája, mert a gyári üzemek az élelmiszereket közvetlenül a Központhoztól kapták és kapják. Megtudom érteni a munkások elkeseredését, de ez az általános helyzettel magyarázható. A Központhoz most nem utalhatunk ki, mert nincsenek készleteik. Ezt különben nemcsak a hadfelszerelési üzemek munkássága, hanem a város egész lakossága és az a munkásság is érzi, amelyet a város lát el. Mi folyton kérünk, de semmit sem kapunk.

— A mai esetről kifolyólag sürgősen fogunk intézkedni. Mindennek előtt az ösztönözés részére 260 darab sertést kérünk, ezenkívül a sertések kiutalására már régebben megígért két waggon árpa sürgős kiutalását. A waggonyár munkásaik részére 150 waggon tüzfát adunk, a többi munkásnak pedig 40 waggon fát, amit a Munkás-Otthonban fognak szétosztani. Sürgős felterjesztést intézünk a petroleum kompetencia felemelése iránt, ezenkívül a nyomorba jutott textilgyári munkások részére dízezer korona rendkívüli segélyt utaltunk ki, amit ma délután ki is fizettünk. Foglalkozni fogunk a textilgyári kizárás ügyével is. Holnap délelőtt tíz órára tanácskozásra hívom össze a textilgyárak összes Aradon tartózkodó igazgatóit, továbbá Grün Nándor főkapitányt és Stengl Andor iparfelügyelőt. Ezenkívül tárgyalni fogunk az Acsev. igazgatóival is. Holnap reggel a tanács rendkívüli ülést tart, amelyen meg fogjuk állapítani az ösztönözési teendőket és fel fogja hatalmazni a közlélmzési vállalatot, hogy a munkások ellátására szükséges élelmiszereket szerezzék be. Még a tanácsülés előtt már a mai napon távirati úton intéztünk felterjesztést a petroleum kompetencia felemelése és az árpa kiutalása iránt, továbbá azt kértük, engedje meg a miniszter, hogy a város lakossága a környéken is vásárolhasson tengerit, mert Aradon nem lehet vásárolni. A táviratok másolatai főispán urnál vannak, aki tudomásom szerint a napokban Budapestre utazik, hogy a munkások élelmézése ügyében eljárjon a közlélmzési minisztériumban.

Halmos Dezső, a közlélmzési vállalat ügyvezetője a következőket mondtatta:

— A vállalat nem gondoskodhatott a hadfelszerelési üzemek munkásairól, mert ezt az üzemek vállalták magukra. A többi munkásokról a város gondoskodik. Hogy sem a munkásokról, sem a polgári közönségről nem tudunk kellőképpen gondoskodni, az nem a mi hibánk. Mi mindent elkövetünk, de a Központhoztól semmit sem kapunk.

(Értekezlet Zabor tanácsnoknál.)

Délután 4 órakor jelent meg a munkások 3 tagú küldöttsége Zabor Andor tanácsnoknál, akit a főispán megbízott, hogy a munkások küldöttségével a budapesti utra vonatkozólag megbeszélést folytasson. A munkások kijelentették, hogy ebéd után gyűlést tartottak ebben az ügyben, amelyen elhatározták, hogy a helyzetük meg-

változtatása ügyében új álláspontra helyezkedtek. Küldöttséget nem küldenek fel illetékes miniszteriumokba, mivel az ezzel járó felelősséget vállalni nem akarják, ellenben megbízzák a közgazgatást, hogy járjon el ügyükben és annak idején közöljék velük az eredményt. Zubor tanácsnok tudomásul vette a munkásküldöttség nyilatkozatát és megnyugtatta őket, hogy ügyüket az illetékes fórumoknak a legkedvezőbben fogja elő-

adni és mindent elkövet, hogy eredményt érjen el, amire nézve a főispántól is szigorú utasítása van. Zubor tanácsnok holnap este utazik Temesvárra, ahol Temple Rezső temesvári kormánybiztossal tárgyal, maga pedig innen föl utazik Budapestre az illetékes miniszteriumokhoz. Mielőtt elutazna, informáltatni fogja magát a helyzetről. A tanácsnok bizik utazásának sikerében.

totta, mert az egyre terjedő spanyoljárvány megtámadta Rita Sachetto zongoraművész-nőjét is, akinek a táncot kell kisléni. A legközelebb megjelenő lapok közölni fogják, hogy a táncestélyt mikor tartják meg. A megváltott jegyek természetesen nem vesztek el érvényes ségüket.

Milyen lesz a magyar béke.

(A miniszterelnök álláspontja. — Magyarország területi integritásának biztosítása és Wilson békefeltételei. — Milyen autonómiát kapnak a nemzetiségek? — A tótok manifesztációra készülnek és tiltakoznak a csehek követeléseivel ellen.)

(Budapesti munkatársunktól.) Amikor ezeket a sorokat írom, nem érkezett még meg az Amerikai Egyesült Államok elnökének jegyzékünkre adott válasza. Alább következő tudósításom azonban abban a hangulatban készült, hogy közel vagyunk a békéhez.

E pillanatban Magyarországot legjobban, azt is mondhatnám, hogy egyedül és kizárólag az a kérdés érdekli, hogy milyen lesz az a béke, amelyet Magyarország fog kötni. Magától értetődik, hogy a politikai pártkörökben is kizárólag ez a kérdés képezi a tanácskozások és vitatkozások tárgyát, erről a nagy problémáról beszélnek mindenfelé és nem lehet csodálkozni rajta — hiszen a nemzet egész jövőjéről van szó — ha a vitatkozásban őszinte véleményének ad mindenki kifejezést.

A negyvennyolcas alkotmánypárt körhelyiségében szokatiannul élénk az élet. A képviselők kivétel nélkül Budapesten vannak, de itt van a vármegye legtöbb főispánja is, a miniszterek szorgalmasan feljárnak a klubba és részt vesznek azokon a tanácskozásokon, amelyek csakaem a késő esti órákba is belenyúlnak.

Tegnap is nagyon sokan voltak főm a pártkörben. Ott volt a miniszterelnök, ott voltak Windischgrätz és Szerényi miniszterek, Gál Sándor államtitkár, a politikai élet sok vezető embere és a miniszterelnök mindvégig résztvett azokon a bizalmas jellegű megbeszéléseken, amelyek egy megköthető béke feltételei körül forogtak.

A tanácskozás egyik résztvevőjével módomban állott ma beszélgetést folytatni. A képviselőtől mindenekelőtt azt kérdeztem meg, hogy miként vélekednek a kormány körében a béke feltételeiről, miként látják biztosítva Magyarország területi integritását, milyen sors vár a magyar nemzetre, minő alapon kívánnak autonómiát adni a nemzetiségeknek.

Mindezekre a kérdésekre a képviselő az alábbiakban ismertette a párt és a miniszterelnök álláspontját:

— Magyarország területi integritását védeni fogjuk. A magyar politika felfogása szerint azonban az Amerikai Egyesült Államok elnökének ismeretes békefeltételei sem beszélnek arról, hogy Magyarországot szét kell szedni. Erre nem is kerülhet a sor. Wilson tizen négy pontjában nincsen szó arról, hogy a cseheknek ellenünk intézett támadása jogos lenne és Wilson amikor azt mondja, hogy a népek szövetségének tagjai maguk fogják rendezni saját dolgaikat, ezt úgy érti, hogy a rendezés a történelmi határok keretein belül történik meg és a nemzetiségek megfelelő autonómia élvezetével kapnak fejlődési szabadságot. Az önkormányzati jog és a területi elszakadás nem jelent egyet. Wilson feltételeiből az következik, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek megkapják a szabad fejlődéshez szük-

séges önkormányzati jogot, de ezekből nem következik az, hogy a nemzetiségek által lakott területek kihalhatnak az országból.

— Minden kérdésnek a lényege most Magyarország területi integritásának a biztosításán fekszik. Semmi ok nincs kételkedni abban, hogy Magyarország területén változás történne.

— Ez a miniszterelnök álláspontja is. Emellett természetesen a legnagyobb szükség van arra, hogy kifelé az egész nemzet most egységes egészet mutasson.

— Ami a nemzetiségek autonómiáját illeti, itt előre kell bocsátanunk azt, hogy Wilson is a népek önrendelkezési jogáról szóló elvet valószínűleg egyformán gondolja az egész világra nézve. Mert hiszen Angliának is vannak tótzai, Franciaországnak is vannak románjai és amint Anglia tiltakozik az ő nemzetiségeinek önálló államná váló alakulása ellen épp úgy nem lehet nálunk sem ilyen kérdésről komolyan tárgyalni.

— A nemzetiségek autonómiája a törvénykezés, a közigazgatás és a közoktatás terére terjed ki. Szabad fejlődést biztosítunk ama nemzetiségek részére, amelyek ezt számuknál, történelmüknél és eredetükénél fogva joggal kérhetik. Az önkormányzati szervek saját akaratukból alakulnak majd ki. Hogy ez a kérdés részletesben miként nyer megoldást, arról ma még korai beszélni.

— Egy bizonyos és ebben egyetért az egész ország: Magyarország mint önálló és független nemzeti állam kerül ki a rettenetes világháborúból.

Ehhez az érdekes nyilatkozathoz hozzátűzöm még azt az információt, hogy értesüléseim szerint a tótok körében erős mozgalom indult meg a csehek jogtalan követeléseivel szemben és beszélnek arról, hogy a józanul gondolkodó tótok erélyes manifesztációban tiltakoznak a csehek túlzott és merész követeléseivel ellen.

MŰVÉSZET.

HETI MŰSOR:

Csütörtök: Rigoletto. A) bérlet.
Péntek: Szép asszony. B) bérlet.
Szombat: D. u. 3 1/2 órakor Romeo és Júlia. Este: Három a kislány. C) bérlet.
Vasárnap d. u. fél 4 órakor a Vasgyáros.
Este: Piros bugyellárás.

* **Telmányi—Vas hangversenye.** Mielőtt Telmányi és Vas külföldi utjukra elmennének, ebben a szezonban egyetlen hangversenyüket tartják e hó 25-én. Jegyeket 12-ikétől Scherhag-cég árusítja 12 korona árban.

* **Eltalasztiák Rita Sachetto táncestélyét.** Rita Sachetto csütörtökre hirdetett táncestélyét a rendezőség a jövő hét elejére halasz-

Nem szabad eladni a bort!

(A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének elnöke nyilatkozik budapesti munkatársunk előtt a bor árak eséséről. — A helyzet már nem rosszabbodhatik.)

(Budapesti munkatársunktól.) Felkerestem ma Drucker Jenőt, a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének elnökét, aki borászati kérdésekben országos szaktekintély és megkértem őt arra, hogy nyilatkozzék előttem a borpiac mai helyzetéről és mondja meg, hogy a bor árának csökkenésével kapcsolatban mit kell tenni a termelőknek.

E kérdésemre az elnök ur a következő feleletet adta:

— A legfőbb teendő az, hogy a gazdák ne veszítsék el a fejüket és semmi szín alatt se dobják piacra meglévő készletüket. Ha nem így cselekednek, akkor olyan árrombolás következik, hogy talán egy koronáért sem sikerül majd elhelyezni a bort. Azok a gazdák, akik nem tudják nélkülözni a bor vételárát, ajánlják fel készletüket a hadseregnek, amely a legaiább nyolc és fél maligand fokos borért öt korona ötven fillért fizet.

— Amíg a külpolitikai helyzet némileg nem tisztul, legcélszerűbb várni. Bármilyen legyen is azonban a külpolitikai helyzet, semmi sem teszi indokoltá azt, hogy két-három koronáért vesztegessék el a termelők a bort. Ha béke lesz, akkor sem csökken a bor ára, mert hiszen a békével az élelmezési viszonyok nem javulnak és a bornak, mint élelmezési pótló szernek azután is meglesz a jelentősége. De különben is a visszatérő katonaság, azután a béke hírének a közhangulatba való átmenetele: mind olyan körülmények, amelyek kétségkívül erősen befolyásolják a bor iránti keresletet.

Megkérdeztem az elnök urtól ezután azt, hogy egy esetleges békekötés esetén nem történne-e meg, hogy a katonaság lemond a borok átvételéről. E kérdésemre Drucker Jenő így válaszolt:

— Erre nem fog sor kerülni. Hiszen egyszerűen nem lesz béke, a békét fegyverszünet előzi meg, a fegyverszünet ideje alatt a katonaságot a fronton jó hangulathoz kell tartani és ezért szüksége van a hadseregnek a borra.

A nagy áresés indokául az elnök ur azt veszi tekintetbe, hogy egyrészt a balkáni politikai helyzettel kapcsolatban a délvídeken egyes termelők gyorsan elakarták adni a borukat, ami pánikot és ezzel kapcsolatban az árak rohamos esését idézte elő. E mellett azonban a kereskedők tartózkodnak a vételtől, attól félnek, hogy a békekötés után az olcsóbb francia és olasz borok ismét megjelennek a német piacon, amely a mi drágább borainkra nem fog reflektálni. Mind ehhez hozzájárul az is, hogy az ukrániai kivétel lehetősége nagyon problematikussá vált. Súlyosabbá tette a helyzetet a nagy hordóhiány és a tavalyról megmaradt készletek nagy mennyisége is, de mindezek ellenére Drucker Jenő véleménye az, hogy a helyzet csak akkor rosszabbodik, ha a gazdák elvesztik a fejüket és készleteiken mindenáron túl akarnak adni.

Hangulat Bécsben és Berlinben.

(Wilson még nem válaszol a monarchiának.)

Washingtonból jelenti a Reuter ügynökség: Hivatalosan közlik, hogy az osztrák-magyar békeajegyzékre adandó válasza e pillanatban nem gondolnak.

Bécsből jelentik: Az hírlék, hogy *Lammasci* lanár nem, mint jövőbeli miniszterelnök fog szerepelni, hanem ő lesz a monarchia békekövete a béketárgyalásokon. (Ez a hír egy kissé korai, mert a magyar álláspont az, hogy a megváltozott viszonyokra való tekintettel, amelyek perfekciója valószínűleg még a béketárgyalások előtt szükségessé válik, Magyarországot külön delegátusnak képviseletnie. A szerk.)

Budapestről telefonálja tudósítónk: A Pester Lloydnak jelenti Bécsből: Diplomáciai körökben Wilson ideiglenes válaszáról a következő magyarázatot adták:

Wilson nyilván helyénvalónak látja, hogy a német kormánytól részletes felvilágosítást kérjen mielőtt Ausztria-Magyarország jegyzékére válaszol. Az entente jelenlegi katonai helyzetét ki akarja használni a béketárgyalásokon és Wilson neki ebben segítséget nyújt. Minden döntés a béke kérdésében a megszállott területek kiürítésére vonatkozó követelésben összpontosul. Hogy miként gondolkodnak erről Berlinben hivatalosan, azt még nem ismerjük, de tudjuk, hogy az illetékes német ténvezők ezzel a kérdéssel már foglalkoznak, miután nem hatott meglepetésszerűen, hogy Wilson ily követeléssel fog fellépni. Valószínű, hogy a német kormány, ha elfogadhatónak találja Wilsonnak a feltételét, a maga részéről katonai és politikai ellenjavaslatokat fog tenni, mert Washington is be fogja látni, hogy Németország és a monarchia a kiürítés kérdésével praktikusán csak akkor foglalkozhatnak, ha biztonságban lesznek aziránt, hogy milyen biztosságot kapnak ezzel szemben az entente részéről.

Ilyen biztosítékok lennének, hogy az entente kötelezze magát arra, hogy a mai katonai vonalakon túl nem nyomul előre és hogy a kiürített közbenes területeket amerikai csapatok szállják meg, miután ezek az európai területiális kérdésekben közvetlenül nincsenek érdekelve.

Wilson válaszában csak ez a pontja érdekel bennünket. A másik két pont kizárólag német

vonatkozású és az említett ponttal szemben esélyesebb jelentőségű. A másik két pont semmiféle akadályt nem képezhet, mert azokra a kancellár már multkori beszédében ugyszólván válaszolt.

Mindenesetre Wilson válasza a béke kérdésének megvitatását lehetővé teszi. Ez a felfogás nálunk és ugyanez Németországban.

Wilson válaszában hangneme is jótés módon különbözik az entente eddigi válaszaitól. Nem túlzott reményekkel, de mégis bizodalommal nézhetünk az események fejlődése elé.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A Pester Lloydnak jelenti Berlinből: Félhivatalosan azt a jelszót hangoztatják, hogy

a béke-képes folytatása Wilson képe után lehetséges.

Ez a vélemény uralkodik illetékes helyeken is, habár nem tagadják, hogy még óriási nehézségeket kell az utból elhárítani, így mindenképp Wilsonnak az a kérdése, hogy az összes feltételeket elfogadja-e Németország és hogy csak azok technikai keresztülvételéről kell tárgyalni, alapos megfontolást igényel. Ezeket a feltételeket egységes egésznek kell tekinteni és kérdéses, hogy például Anglia Wilsonnak a tengerek és a kereskedelem szabadságára vonatkozó tételével egyetért-e? Németország azonban nem egyezhet bele abba, hogy bizonyos pontokat elutasítsanak, más pontokat azonban, amelyek Angliának kellemesek, elfogadjanak.

Ami a harmadik kérdést illeti, Wilson nyilván tudni akarja,

hogy a német császár, aki alkotmányjogilag egyedül jogos a békekötésről határozni, beleegyezését adta-e a békeajegyzék szövegéhez,

nehogy Wilson annak a veszélynek legyen ki magát, hogy Miksa bádeni herceg helyét most, vagy később másik kancellár foglalja el, aki ne érezze magát kötelezve a mostani békejavaslatl szemben. Már a legközelebbi órák eziránt felvilágosítást fognak nyújtani.

Baselből jelentik: Holnap Clemenceau miniszterelnök a francia kamara külügyi bizottságában fontos nyilatkozatot tesz a békejavaslatokkal kapcsolatban.

lentik: A magyar delegáció külügyi albizottsága október 15-én kedden délután 4 órakor tartja ülését Bécsben. Egyelőre csak egy gyűlés van tervbevéve. Nincsen kizárva, hogy a *Khuen Héderváry* Károly gróf elhunyt folytán megüresedett elnöki szék betöltése végett még plenáris ülést is tartanak. A delegátusok hétfőn délután és kedden reggel külön kocsival utaznak Bécsbe.

TÖRVÉNYSZÉK.

— Gróf Károlyi Mihály első megidézettése a gróf Károlyi Imre elleni perben. Kilenc hónap előtt történt, hogy Károlyi Imre gróf egy újságnyelatkozatban súlyos vádakkal illette Károlyi Mihály grófot, akit többek között hazaárulónak nevezett. Károlyi Mihály gróf, aki tartalékos huszárhadnagy, az ügyet a katonai becsületbiróság elé vitte, amely azonban többszöri sürgetés és kérés dacára mindeközéig nem vette tárgyalás alá a két gróf ügyét. Károlyi Mihály legutóbb a királyhoz fordult azzal a kéréssel, hogy rendelje el az ügy azonnali megvizsgálását, mert már hónapok óta viseli magán megtorlatlanul Károlyi Imre gróf súlyos vádjait. Az ügyben azonban mind a mai napig nem történt semmi. Az összes fórumok egyhanguan csak annyit feleltek a sürgetésekre: Még nem lehet tárgyalni, mert még megállapítások vannak folyamatban. Ma délelőtt,

mint teljesen megbízható helyről értesülünk, fordulat állott be a két gróf becsületügyi ügyében. Károlyi Mihály ugyanis sürgős idézést kapott a honvédelmi parancsnok ügyésztől. — A katonai hatóságok részéről ez az első lépés, amely a kilenc hónap óta húzódó ügyben történt. Politikai körökben ezt a sürgős idézést összefüggésbe hozzák a gróf holnapi audienclájával. Károlyi ugyanis afférje óta egyszer sem jelent meg a király előtt. Sőt egyik verzió szerint a legutóbb tervbevétt bécsi utazása is azért maradt el, mert mint tartalékos tiszt nem jelenhetett meg a király előtt minaddig, míg nem tisztázta magát a hazaárulás vádjától. Általában azt hiszik, hogy az affér most már a legrövidebb időn belül elintézésre nyer.

§ A hűtlen ör. Farkas Tódor napszám os, aki a pankotai Ländler-féle faterlep örözetével volt megbízva, összetett kezekkel nézte, hogy két ismerőse, hogyan lopja a fát. A telep tulajdonosa észrevette a fahiányát és jelentést tett a csendőrségnek, amely megállapította a szom szédok vallomása alapján, hogy a napszám tudott a lopásokról és azt még sem igyekezett megakadályozni. A törvényszék a hűtlen napszámot egy heti börtönműzra ítélte. Az ítélet jogerős.

Feladunk Elbasszánt.

(Tüzérharcok az olasz fronton.)

Budapest, október 9. (Hivatalos.) A főhadiszámszámáról jelentik:

Olasz harctér: Az olasz tüzérség tüzelése az egész harcfront mentén folyamatosan fokozódott. Az Adaone völgyben az Etsch mellett és a Brentától közvetlenül keletre gyalogsági harcokra került a sor, amelyek reánk nézve kedvezően folytak le.

Balkán harctér: Albániában franciák és szerbek bevonultak az általunk kiürített Elbasszantba. Szerbia déli részén nem történt különös esemény.

Nyugati harctér: A Verdun mellett tegnap lefolyt súlyos védekező harcokban Metzger altábornagy osztrák-magyar csapatai díszéretes részt vettek. A vezérkar főnöke.

Osapataink hűek esküjükhöz

(A Rabatsrath ülésén.)

Bécsből jelentik: A képviselőház folytatta tegnap beterjesztett sürgős interpelláció feletti vitáját. Czapp altábornagy, honvédelmi miniszter válaszolt Korosecnek és társainak, azoknak a tengerészeknek az ügyében, akik ellen most folyik a főtárgyalás. Megállapította, hogy ezek korántsem olyan ártatlanok, amilyeneknek ez interpelláció tünteti fel őket. Nem akar eléje vágni a törvényszék ítéletének, de annak idején fenntartja magának, hogy visszatérjen erre az ügyre. A tegnapi gyűlésen a szónokok egyike felhozta, mondotta Czapp, hogy a hadseregben államellenes hangulat uralkodik, mely annyira elterjedt, hogy ezért nem lehet offenzívát kezdeni. Az említett állítások hál istennek nemcsak egyáltalán nem felelnek meg e hadseregben tényleg uralkodó viszonyoknak, hanem derék csapataink most is még eddig hűek tett esküjükhöz. Konstatálja, hogy a támadások egyáltalában nem felelnek meg a hadseregben tényleg uralkodó viszonyoknak, hanem derék csapataink most is, mint eddig hűek esküjükhöz. A legélesebben állást foglal azok ellen az állítások ellen, melyeket Sztanek képviselő hangoztatott és az ellen tudniillik, hogy a cseh katonák csak kényszerből harcolnak a mi hadseregünkben. A mi hadseregünk néphadsereg az általános népkötelezettségnek demokratikus intézménye.

Szeitz képviselő közbeszó: De kegyelmes uram, ne csináljon vicceket, hiszen ez egy komoly ülés, nem méltó dolog itt vicceket csinálni. (Élénk közbekiáltások.)

Czapp honvédelmi miniszter: Igen tisztelt képviselő ur, én bizonyára tudok vigyázni a Ház méltóságára. (Tartós közbekiáltás.)

Szeitz képviselő: Nem, mert ha ön vicceket csinál, nem tud vigyázni a Ház méltóságára.

Lengyel polgár háboru készült.

(Összehívják a nemzetgyűlést.)

Bécsből jelentik: Wekerle Sándor miniszterelnök, báró Sztérényi József kereskedelmi miniszter, gróf Tisza István és gróf Andrássy Gyula ma délelőtt ideérkeztek.

Bécsből jelentik: Wekerle Sándor miniszterelnök ma a király tartózkodási helyére utazott, ahol őfelsége kihallgatáson fogadta. A délelött folyamán megjelent az uralkodó előtt báró Sztérényi József, Windischgraetz herceg, gróf Andrássy Gyula, Esterházy Mór gróf és Tisza István gróf is. A miniszterek és az államférfiak mai kihallgatásai kizárólag külpolitikai kérdésekkel függnek össze. Holnapra Apponyi és Károlyi Mihály nyert meghívást a királyhoz.

Bécsből jelentik: Wekerle miniszterelnök kihallgatása után egy újságírónak kijelentette, hogy az audiencián a béke kérdése, a délszláv kérdés és a personális unió kérdése került szóba. A miniszterelnök arra a kérdésre, hogy hogyan vélekednek Reichenauban a béke ügyének állásáról, kijelentette, hogy azt igen kedvezőnek tartják.

Budapestről jelentik: Félhivatalosan je-

HIREK.

— Ferdinánd ex-cár magyar állampolgár? Ferdinánd, a bolgárok volt cáija, trónjáról lemondva, be sem várta fia megkoronázását; egy manifesztumban elbucszott népetől, melynek három évtizeden volt uralkodója és az Ausztriában levő ebentáll birtokára utazott. Bulgária egykori uralkodója hír szerint csak rövid ideig marad Ausztriában és állandó tartózkodásra véglegesen magyarországi birtokára, Murányvárjára költözik, ahová uralkodása alatt is igen sűrűn ellátogatott. Ferdinánd király lemondásával együtt többek között felmerült az a közjogi kérdés is, vajjon az exuralkodó, aki tudvalevőleg, mint az osztrák-magyar hadsereg kapitánya került a bolgár trónra, visszatérve Magyarországra, tagja lehet-e a magyar főrendiháznak. Ez aktuális és kétségtelenül érdekes kérdéssel Kmetty Károly, a budapesti Tudomány-Egyetem kiváló közjogi tanára így nyilatkozott, hogy Ferdinánd nem szünt meg magyar állampolgár lenni és annak sincsen semmi akadálya, hogy a magyar főrendiház tagja lehessen.

— **Kitüntetett szerkesztő.** A hivatalos lap mai száma a következő királyi kéziratot közli: Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Deutsch Ernőnek, a Pester Lloyd felelős szerkesztőjének, a közélet és a hírlapiról pályán szerzett érdemei elismerésül, Ferenc József-rendem tiszti keresztjét adományozom. Kelt Reichenauban, 1918. évi szeptember hó 28-án. Károly s. k., Gróf Zichy Aladár s. k.

— **Egy százados tragikus halála.** Lugosról jelentik: Kosgariu János, a 29-ik gyalogezred századosa közel négy évi hadifogság után a múlt héten érkezett haza Oroszországból Lugosra. A fogság nem törte meg s viruló egészségben sietett Komáromba, hogy ezredénél jelentkezzék. Utközben megkapta a spanyol betegséget s mire Komáromba megérkezett, kórházba kellett szállítani, ahol három napi szenvedés után meghalt.

— **Csodaszomlyú levél két éves.** Bernből jelentik: A francia miniszterelnök e napokban töltötte be 77-ik évét. Születésnapja alkalmából, mint párisi lapok írják, sereggestől keresők fel az agg államérfiut, hogy üdvözlőjék. Házát azonban zárva találják. A vén „tigris” ugyanis nem szereti, ha éveire emlékeztetik és mint már esztendőök óta, ezuttal is megszökött a gratulációk elől. Ment egyenesen a frontra, ahol Foch marsallt kereste föl, akivel hosszús és fontos tanácskozásokat folytatott.

— **A Balkán-vasut csak Nisig közlekedik.** Berlinből jelentik: A Balkán-vasut, amely Berlinből Münchenen, Budapesten és Szófián keresztül megy Konstantinápolyba, továbbra is a rendes időben fog elindulni. Azonban a bulgáriai viszonyok változása miatt a Balkán-vasut csak Nisig fog közlekedni, ahonnan azután különvonat fogja az utasokat Szófiába vinni.

— **Athelyezések.** A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Káisz Gyula mikelakai, Fessler Hona kürtösi és Szép Margit gyorok-csángótelepi, Esztermann Mária aradszentmártoni és Nagy Margit alsóapsai állami elemi népiskolai tanítókat különösen athelyezte.

— **Házasság.** Balog József cs. és kir. 33. gy. ezredbeli hadnagy Wittenberger Alicével f. hó 5-én házasságot kötött.

— **Tizenhét koleraeset Berlinben.** Berlinből jelentik: Berlinben október 8-ikának reggeléig hivatalosan összesen 17 koleraesetet jelentettek be. Ezek közül 15 a linienstrassei lóvágóhidnál történt. A 15 személy közül kettő a lóvágóhid alkalmazottjai. A 17 beteg közül kettőnél, aki azon a vidéken lakik, a lóhus elfogyasztását nem lehetett biztosan megállapítani. Az összes betegeket és hozzátartozókat kórházakba vitték és megfigyelés alá helyezték. A 17 beteg közül 13 meghalt. Ezenkívül két koleraeset fordult elő a Vilmos császár-csatornában levő egyik hajón Marien-Werda mellett, a niederbarnimi kerületben. A hajót megfigyelés alá helyezték. A két beteg közül az egyik meghalt. A megbetegedések keletkezése ügyében indított vizsgálat számai Berlinbe vezetnek.

— **Ezerötszáz vagon tengerit kér a miniszter a megyétől.** Ma érkezett meg a megyéhez a közlemezési miniszterium leirata, amelyben értesíti az alispánt, hogy a megye területén 1500 vagon tengerinek a beszolgáltatását rendeli el. Kérdést intéztünk a tengeri természere vonatkozólag egyes gazdákhöz, a kik elmondották, hogy az idén közepes termés volt. A legkedvezőbbben az Arad-brádi vonalon fizetett a kukoricatermés, amely az idén rekordot ért el. Annál silányabb volt a termés a többi vidékeken. A gazdák véleménye szerint a kivetett kontingens beszolgáltatási kötelezettségének eleget tud tenni. Nagy a panasza az általános munkáshiány miatt. A hadifogyók kicserélése megkezdődött és így mindinkább kevesebb munkaerő áll a gazdák rendelkezésére. A bajon most úgy akarnak segíteni, hogy katonai munkáscsapatok kirendelését kéri a megyétől.

(Fogas kérdés.)

Wilson üzenetének egyetlen pontja van csak, mely gondot okozhat a németeknek s ez a megszállott területek kiürítése. A békének nem szolgálhat akadályul, de keresztülvitelének módjait és előzményei minden esetre érdekesek lesznek. Németországban bizonyára sokan fölvetik majd a kérdést, hogy: helyes, vonuljunk ki a megszállott területekről. De mi történik ezekkel a területekkel akkor, ha a béke esetleg meghiúsul? Arra csak nem lehet gondolni, hogy akkor aztán újra bevonulhatnak oda német csapatok? Tagadhatlan, hogy ennek a kérdésnek tisztázása jelentékeny gondot és munkát fog adni a diplomáciának. A németek máris fölvetik a garanciák kérdését. A katonai álláspont nyilván az lesz, hogy nyújtson biztosítékot az entente arra, hogy a megszállott területek kiürítése után az ellenséges csapatok ne lépják át azt a vonalat, melyen a fegyverszünet pillanatában állottak. Ez a feladat azonban aligha illik Wilsonék szándékát. A katonai garanciák helyett tehát előreláthatólag a diplomáciának kell megjelölni garanciákat találni. Ilyen lehet esetleg az, hogy biztosítékot kapnak a központi hatalmak arra, hogy a már ismert Wilson-pontokon kívül új feltételeket nem állít az ántánt. Ez nem lenne lebecsülendő eredmény.

— **Hova épüljön az új postapalota.** A nagyváradi postaigazgatóság még a háború alatt előakarja készíteni az új postapalota építkezését. A Weitzer-utcai épület helyén emelkedne az a háromemeletes ház, amelynek tervei már készülnek és a napokban a helyszínen bizottsági tárgyalás is volt. A város részéről Nachtrébél Ödön főmérnök jelent meg, aki kifogásolta, hogy a Weitzer-utcai frontra három emeletet építsenek oly módon, hogy építkezés közben ugyanott fenntartsák a postai és távirda forgalmát. Ezt oly megoldhatatlan komplikációnak tartja a főmérnök, hogy a bizottságnak egy telek kiszemelését ajánlotta. Siket Traján, posta- és távirda főigazgató átírt a polgármesterhez és kérte, hogyha csakugyan helytállóak a főmérnök aggodalmai, akkor jelöljön meg ő egy alkalmas telket, melyet a kincstár megvásárolna. Maga a főigazgató mondja, hogy a Szechenyi-utcánál kijebbnem akarja vinni a postát. A városnak is arra kell törekednie, hogy az új palota minél inkább központi fekvésű legyen, mert elég kellemetlen az, hogy a leadó állomás a vasutnál van és aki egy ajánlott levelet akar átvinni, annak majdnem fél napot kell elvesztegetnie, míg a város végén lévő hivatalba eljut és visszakerüljön onnan. — A Szechenyi-utca olyan legszélső határvonal, amelyhez feltétlenül ragaszkodnia kell a városnak.

— **Halálozás.** Verner Sándor aradi kereskedő 48 éves korában ma reggel 7 órakor elhunyt. Temetése 10-én d. u. fél 4 órakor lesz a Hindenburg-ut 13. számú gyászszobából. Neje, anyja és testvérei gyászolják.

— **Terjed a spanyol-nátha.** A spanyolnátha egyre jobban terjed a városban. Az orvosi hivatalban ma azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a megbetegedések száma egyre terjed. Több súlyosabb eset is fordult elő, de újabb halálesetről nem érkezett jelentés. Az orvosi hivatal ezúton is óvatosságra hívja fel a közönséget, különösen a mostani nedves időjárásra való tekintettel. Ijesztő mértékben terjed a spanyolnátha Gáj-kiúvárosban, ahol egyik-másik házból 5—6 családtag fekszik betegen. Az orvosi hivatal még mindig nem tudja megállapítani a megbetegedések számát, mert a bejelentési kötelezettséget még nem mondták ki.

— **Eltört vasuti bundák.** Vajánszky Frigyes Máv. főkalauz szolgálathól jött haza a budapesti vonattal. Mivel dolga volt még a forgalmi irodában, két értékes bundáját Fejes Sándor vasuti altiszt gondjaira bízta, aki az altisztú irodában tartózkodott. Amikor a két bundáért ment, megdöbbenve vette tudomásul, hogy a két bunda eltűnt. Fejes Sándor, a mikor a bundák miatt felelősségre vont, azt mondta, hogy neki szolgálati ügyben kikellett mennie a pályaudvarra és így a bundák eltűnéséről nem tud semmit mondani. A főkalauz az esetről jelentést tett a rendőrségnek, amely erőyes nyomozást indított a tettes kézrekerítésére.

— **A Központi Textilpar r.-t. hadijótékonysága.** A Központi Textilpar r.-t. hadialapítványából, ezen részvénytársaság vezérigazgatójának neje Fuchs Leoné vezetése alatt, internátussal egybekötött középfoku női gazdasági és kertészeti szakiskola (Budapest, Pasarét, II. Kázmán-utca 10.) létesült, mely elsősorban a háboruban elesett katonák özvegyeit és leánygyermekkeit, másodsorban más árvákat képez ki okleveles kertészekké. (A Központi Textilpar r.-t. tulajdona tudvalevőleg a pankotai uradalom.) Ez az iskola az Országos Hadigondozó Hivatal felügyellete alatt áll és legközelebb nyilvánossági jogot kap. Az első tanévét folyó évi október hó 1-én kezdte meg és minthogy még néhány betöltetlen ingyenes hely felel rendelkezik, felvételt azok nyernek, akik a polgári iskola IV. osztályát elvégezték, egészségesek és kertészeti munkára alkalmasak. A tanfolyam 3 évre terjed, melynek első éve egy gazdasági és háztartási tanfolyammal is kapcsolatos. Budapestben lakó árvák és hadiözvegyek ugyan-e feltételek mellett félbenlakókként, vagy bejárókként is felvétetnek. — Folyamodók kérvényei, melyekben kifejezetten megjelölnék, hogy a félbenlakók, félbenlakókat, haladéktalanul fentemlített intézet vezetőségéhez nyújtandók be. Fent megjelölt árvákön és hadiözvegyeken kívül korlátolt számban félbenlakókként és bejárókként nem árva növendékeket is vesznek fel, akik a fentebb körülírt általános feltételeknek egyébként megfelelnek. Félbenlakók havi 150 koronát, (tandij, tíz órai, ebéd és uzsonna), bejárók pedig tandij fejében havi 30 koronát fizetnek. — Ezek természetesen pályázaton kívül csakis beiratkozás végett az intézet igazgatóságánál, II. Házmán-utca 10. szám alatt jelentkezhetnek.

— **A spanyolnátha terjedése Budanesten.** Budapestiről jelentik: A főváros közegészségügyi bizottságának ma délelőtt lefolyt ülésén Szabó Sándor dr. tiszti főorvos beszámolt a járvány eddigi pusztításairól. A tiszti főorvos beszámolója szerint a fővárosban összesen 7340 a mai ülésig bejelentett betegek száma. A járvány napról-napra több áldozatot szed. A Lipótczei állami elmeegógyintézetben 3 nap alatt 39-en betegedtek meg.

— **Teljesítteti kérések.** Az aradi népruházati bizottság különböző kérésekkel fordult az Országos Népruházati Bizottsághoz és Bőrközpontozhoz, azonban minden eredmény nélkül. Mind a mellett, hogy kéréseik teljesítését több esetben sürgették meg, azonban minden eredmény nélkül. A mai ülésen elhatározták, hogy egy feliratot intéznek a két vállalat-hoz, amelyben erőyes hangon fogják kérni őket kéréseik elintézésére. Általános a panasza, hogy a cipőfűrészek készítői túl magas árakat kérnek vevőiktől. A népruházati bizottság elhatározta, hogy felhívja erre az árvizsgáló bizottság figyelmét.

LEGUJABB.

A megszállott területek kiürítéséről

a német koronatanács dönt.

Bécsből jelentik: Wilson válasza ma délelőtt lett ismeretes. Az elnök válaszában nem az a fontos, hogy mit tartalmaz, hanem e pillanatban az a lényeges, hogy a súlyos feltételek ellenére sem fogják elejteni azt a fogalmat, amelyet végre most a tulajdonos is felvettek a béketárgyalások megkezdésére. Hogy Wilson válaszára mit fogunk felelni, azt ebben az órában megállapítani nem lehet, mert nem ismerjük még a német álláspontot, másrészt meg ebben az órában is tanácskoznak Bécsben az adandó válaszlól. Berlinben jól értesült helyen úgy tudják, hogy elvileg nincs akadály annak, hogy eleget tegyenek a megszállott területek kiürítésére vonatkozó kérésnek. Mikor a békejegyzéket a birodalmi kancellár elküldte, előre is mérlegelték ezt a lehetőséget. Azt tartják Bécsben, hogy nem fogják minden megjegyzés nélkül kisérni Wilson jegyzékét és ellenjavaslatokat fognak tenni. De nálunk, a monarchiában ezzel szemben a helyzet eltérő. Tudniillik

rednk nézve kenyérkérdés a megszállott területek sorsa, mert élelmiszereink nagy részét épp a megszállott területekről kapjuk.

Ha tehát mi belenyugszunk abba, hogy a megszállott területeket haladéktalanul kiürítsék, akkor utat és módot kell találni az ententának, hogy gazdasági helyzetünkön enyhítsen és bennünket az élelmiszer blokk megszüntetésével ellásson. Wilson, ha tényleg az emberiség üdvét szerető, nem kárhoztathatja éhségre azt a népet, amelynek uralkodója volt az, aki a béke aktiót megindította és minden erejét a béke létre-

hozásának szentelte. Ha Wilson belemegy az ellenjavaslatok mérlegelésébe, csak akkor lehet szó a fegyverszünetről, amelyet azután egy idő múlva a béketárgyalások fognak követni. Mindez természetesen hosszú időt vehet igénybe, de egy bizonyos, ha a fegyverszünet létrejön, akkor soha többé ilyen borzalmas háború nem keletkezhet, ilyen dimenziókat a háború nem ölthet és épp ezért még áldozatok árán is elő kell segíteni azt, hogy a béke létrejöjjön. Most pedig előcsillant a monarchiában a béke lehetőségének első sugara és hihető, hogy nemsokára a békének egész fényessége fogja elárasztani az egész világot.

Berlinből jelentik: A birodalmi gyűlés többségének köréből kiszivárgott az a hír, hogy Wilson válaszában nem tartják meglepőnek. Ugy tudják, hogy a császár koronatanácsot fog egybe hívni és hogy a döntésre hivatott valamennyi tényező, különösen pedig a katonai vezérek részvételével megvitatták a Wilsonnak adandó választ. A katonai tényezők véleménye természetesen a legfontosabb szempont lesz az egész megbeszélésnél és az új kormány a legnagyobb súlyt fogja helyezni arra, hogy bármilyen is legyen a döntés, a katonai tényezők vállalják érte a felelősséget.

Londonból jelenti a Reuter-ügynökség: Haig tábornok jelenti, csapataink benyomultak Cambray városába.

Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelenti október 9-én este: A Cambray és a St. Quentin közötti harcra hátrább levő állásokba vonultunk. Cambrayt kiürítettük. A Maas mindkét partján az ellenségnek újabb támadásai fejlődtek.

— Kifüzetett cipőgyári üzletvezető. A „Turul” cipőgyár pécsi fiók üzletvezetőjének, Krausz Lipót örmesternek, aki 4 éve teljesít katonai szolgálatot, a 19. hadseregparancsnok sárga a koronás vaséremkeresztet adományozta a vitézségi érem szalagján. A kifüzetett fiúve Krausz Gyula dr. aradi ügyvédnek.

— Ajánlott levelek a tábori postán. A posta és táviró vezérigazgatójának közlése szerint a tábori posta ezen kívül ajánlott magánleveleket is elfogad, de nem szavatol értük. Pénzt vagy értékpapírt ezekben az ajánlott levelekben nem szabad küldeni.

— Petroleum kiosztás. Értesítem a kereskedőket, hogy a nálunk lévő petroleum-jegyek hazai tulajdonosainak kiadható s ezen most kiadásra kerülő sárga színű petroleum-jegyek 1. számú szelvényére a folyó hónapra 1/2 (fél) liter petroleum kiadandó. Zöld vagy más színű jegyek nem érvényesek. — A közvéleményi hivatal vezetője.

— Klóroformos rablók a déli vasúton. Zombory Géza pécsi huszárezredes Nagykövetségére vonatra ült feleségével és fiával, hogy Budapestre utazzék. Egy elsőosztályú felülkét foglaltak el, ahol csakhamar elaludtak. Budapestre érve, egyikük sem ébredt fel, úgy hogy a vasúti személyzetnek kellett őket felkeltetnie. Megállapították, hogy mindhármat klóroformos rablók altatták el, akik ellopták összes csomagjaikat, azonkívül le is vethették az ablakot s elvitték összes felső ruhájukat. A nyomozás megindult.

— A spanyolragály terjedése Bécsben. Bécsből jelentik: A spanyol ragály terjedése napról-napra nagyobb arányokat ölt. A tartományi egészségügyi tanács hosszasan és behatóan foglalkozott a ragállyal s javaslata alapján az összes alsóausztriai és bécsi iskolákat október 21-éig bezárták. Az egyetemek színházak, mozik és nyilvános mulatóhelyek bezárásától egyelőre eltekintettek. Statisztikai adatok alapján megállapították, hogy a mostani ragály enyhébb lefolyású Bécsben, mint az 1889-90. nagy influenza-járvány, amikor nemcsak a megbetegedések száma, hanem a halálozási arány is jóval magasabb volt, mint most. Bécs város egészségügyi hivatala felfüggesztve oktatja ki a közönséget a védekezés

módjairól és intézkedett, hogy a betegeket azonnal kórházakban lehessen elhelyezni. A katonai hatóságok is megtiltották minden óvintézkedést, hogy a laktanyákban is fellépett járvány terjedését megakadályozzák. Bécsben eddig összesen hatvannégy katona esett a járvány áldozatául. Sok megbetegedés fordult elő az udvari operában is, úgy hogy e miatt az e heti műsort egészen meg kellett változtatni.

— Ipari petroleum. Felhívom az iparosokat, hogy tulajdonukban lévő zöld színű petroleum-jegyekkel hivatalomban megjelenni sziveskedjenek, hogy ezen jegyek sárga színű jegyekkel kicserélhetők legyenek. Jelentkezések folyó hó 11-étől 15-ig naponta délután 3-5-ig. — A közvéleményi hivatal vezetője.

KÖZGAZDASÁG.

Nem tudott a tőzsde Wilson válaszárol,

(Áresések a bizonytalanság miatt.)

Budapestről jelentik: Az értéktőzsdén ma is nagyon tartózkodó volt a spekuláció, mert az entente válaszára késése nagy óvatosságra készítette a piacot, ezért a forgalom erősen redukálódott. Az árfolyamok meglehetősen jelentékenyek voltak. A mai árváltozások a következők:

Magyar hitel 1142-66, Osztrák hitel 748-73, Fabank 706-35, Agrár bank 870-90, Hazai bank 420-40, Magyar bank 840-55, Kereskedelmi bank 5500, Konkordia 710, Beocsini 1095-75, Salgótarjáni 1040-70, Ganz-Danubius 4050-4110, Rimamurányi 990-1007, Adria 1450, Atlantika 1110-1090, Államvasut 915-36, Klotild 505-10, Nasici 2525-75.

Bécsből jelentik: A tőzsde ma a központi hatalmak békeajánlatáról szóló clienséges lapvélemények és Lengyelország kormánytaná-

csa felhívásának hatása alatt volt, melynek során a magatartás gyengült. A kínálat nem volt olyan nagyterjedelmű. Minthogy azonban Wilson elnök válaszára várva a vevők tartózkodók voltak, a kisebb méretű eladások elegendők voltak az árfolyamok nagyfokú leszorításához. A bányapapírok 15, államvasuti értékek 19, ágyugyári részvények 21, magyar közszerészvények 15, török papírok pedig 14-23 koronáig terjedő veszteséget szenvedtek. Csúpan a dohányértékek emelkedtek jelentékeny mértékben, vagyis 50 koronával. A korlátforgalomban meglehetősen gyenge volt a hangulat. A hajózási részvények 30-45, petroleum 25-30, magyar közszerészvények 30 koronával estek.

— A kincstár részesedése a szesz árából. A hivatalos lap mai száma pénzügyminiszteri rendeletet közöl, amely a szesz árára vonatkozó intézkedéseket megváltoztatja. A miniszter a szeszfőzőkben az október 15-étől fogva termelendő szeszmenyiség 60 százalékát zár alá helyezi és rekvirálnak jelenti ki, majd az árat a következőkben állapítja meg: A rekvirált szesz ára, ha megadózza kerül forgalomba, hektoliterenkint 2170 korona. Ebből az összegből a kontingens szesz után 400 korona, exkontingens szesz után 420 korona a termelőé, 50 korona a finomítóé, 50 korona a nagykereskedőé, a fönmaradó 1650, illetve 1670 korona a kincstár részesedése. A zár alá nem helyezett finom szesz ára 2370 korona, amelyből 600, illetve 620 korona a termelőé, a többi összeg ugyanaz, mint a zár alá helyezett szeszé.

Államférfiak a királynál

(A perszonális unió az audienzián.)

Bécsből jelentik: A lengyel régenségi tanács kiáltványa amely tegnap vált közzismertté különösen a lengyel képviselői körökben kellett óriási tetszést. A lengyel párt 26 tagja nyomban Krakóba utazott, hogy ott megkezdje az előmunkálatokat a lengyel nemzetgyűlés egybehívására. Hír szerint Galiciában a legközelebb megkezdődik működését a lengyel nemzeti tanács. Magát a kiáltványt úgy értelmezik, hogy ez a Varsóban a három hét óta a Balkán és a világ politikai fejlemények által előidézett feszült válság ideiglenes megoldása. A kiáltvány éle tulajdonképpen a központi hatalmak ellen irányul. A régenségi tanács elhatározásának azonban lengyel belpolitikai okai is vannak. Az a veszedelem fenyeget ugyanis, hogy Lengyelországban polgárháború tör ki és a kelet felől mindinkább terjedő bolsevik eszmék a régenségi tanács kezéből kiütik a hatalmat.

Bécsből jelentik: A lengyel alkotmányozó országgyűlés egybehívásáról a Neue Freie Presse a következőket írja:

Bécs informált köröknek az a nézete, hogy a kormánytanács proklamációja betartja a Czernin gróf és Burián gróf által kijelölt utat, tudniillik a lengyel politika kifejlődését a lengyel nép önrendelkezési joga alapján viszik keresztül. Informált körök kijelentik, hogy e lépés ellen nincs semmi kifogásunk, a dolgoknak ez a fejlődése nem prejudikál az osztrák-lengyel országgyűlésnek módjában lesz ezt a megoldást elfogadni.

Az Arbeiter-Zeitung a következőket írja: E lépéssel a lengyelék függetlenítették magukat a megszálló hatalmaktól és szabaddá tették magukat olyan korlátozásoktól, amely korlátozások az ökkupációs hatalmaktól eredtek. A felhívás nem kevesebb, mint a központi ha-

talmaknak Lengyelországban való detronizálása, mert a központi hatalmak, ha nem is kifejezetten, de mégis felsőbbeséget igényeltek maguk részére Lengyelországban. A dolgok most nagyon hamar érnek.

A Reichspost természetesen tartja, hogy míg a központi hatalmak felsőbbesége fennáll, a felhívás nem történhet meg. Ezzel praktikus bizonyítékát nyújtják annak a készségüknek, hogy a Wilson-féle programot hajlandók életbe léptetni. Együttal azt is bizonyítják ezzel a központi hatalmak, hogy a békeajánlat ki nem üres szavakon alapszik, mert ezzel az eseményvel az egész keleti politika és különösen Németország keleti politikája a központi hatalmak magatartására enged következtetni. Ha ellenfeleink akarják a békét, úgy fel kell bocsúlniuk ennek az eseménynek horderejét.

Békemámor az utcán.

(Wilson válaszána hatása Aradon.)

Délután fél hat óra volt, mikor végigfutott a korszón az Aradi Közlöny első rikancsa és lelendezve kiabálta:

— Rendkívüli kiadás!

— Wilson válasza!

Néhány pillanat alatt megéreztek a járókelők, hogy miről van szó és átértették, hogy ezek a kis fehér lapok hozzák meg azt a feleletet arra a feszült izgalomra, mely a Wilsonhoz küldött békeajánlástól óta lekötve tartja az idegeket. Most jön a hír, hogy hárt, vagy nyitott ablakok fogadták-e a mi békénk fehér galambját?

A csatáros utcát néhány perc alatt hullámozó tömeg töltötte be. Mintha csak a varázsütés érintette volna a várost, mindenki sietett ki az utcára hallani, megtudni valamit. Az Aradi Közlöny újságárus gyerekeit majd széttépte a korszó közönsége. Nyomdánkban a gépek ördögi gyorsasággal ontották a rendkívüli kiadás példányait, de mind-mind kevés volt a közönség mohó hirsomjának csillapítására. Tulzás nélkül mondhatjuk, hogy a gépek alól kapkodták el a külön kiadás lapocskáit.

Az első percekben az utca népe nem volt tisztában vele, vajjon kedvező-e Wilson üzenete, vagy kedvezőtlen. Csoportok verődtek össze, ahol valaki hangosan olvasta fel Wilson üzenetét, a többi pedig magyarázni próbálta.

A legtöbb embert a 2-ik pont aggasztott. Az Unió elnökének második kérdése.

— Vajjon kiűritik-e majd a megszállott területeket? Kérdezték egymástól az emberek aggodalmasan.

A beavatottabbak, a jobb memoriával rendelkezők, csakhamar megnyugtatták ezeket is.

— A németek ki fogják üríteni a megszállott területeket. Ezt a készségüket ki is jelentették már nem egyszer.

— És mi van velünk? kérdezték az utca izgatott járókelői. Miért jött csak a német jegyzékre válasz? Miért nem a miénkire is?

A délutáni órákban, mikor a rendkívüli kiadások örömmámorba borították a várost, e kérdésre még teljesen precíz választ nem adhatott Aradon senki. S a közönség kénytelen volt azzal a reménnyel térni haza, hogy:

— Talán majd megtudjuk reggelrel!

Deutsch Izidor lánya házasságának megsemmisítését kéri

(Kereset az aradi királyi törvényszékhez.)

Amit eddig a rőbcséssel, a meggyőzés-sel, a sokszor orvászakos kísérletek sok más nevével meg ért el Deutsch Izidor, a budapesti selemes milliomos, gabona kereskedő, oda most a törvényszék erejével igyekezik közelebb jutni.

Radó Kálmán egyéves önkéntes szakaszvezető apjáról, illetve felesége, született Deutsch Jozefin atyjáról van szó, aki még most sem békült meg, még ma sem bocsátott meg lányának. Nem akar és nem tud befenyogdni abba, hogy gyermeke szíve-vágyát követve annak legyen a felesége, akit ő választott magának.

Az aradi királyi törvényszéknél ma adta be Deutsch Izidor, dr. Polónyi Dezső ügyvéd, országgyűlési képviselő utján lányának Radó Kálmánnal kötött házasságának érvénytelenítése iránt a rendes polgári keresetet.

A rendkívül terjedelmes okirat tartalmát az Aradi Közlöny olvasói ennek a regényes házasságnak ezer változatu történetéből már ismerhetik. Hiszen mióta az aradi magánhivatalnoknak és milliomos urleánynak megismerkedése, szerelme és leküzdhetetlennek látszó óriási akadályokon át mégis megtörtént házassága a közönség érdeklődését izgatta és

lekötötte, azóta ennek a regénynek minden fejezetét a nyilvánosság előtt irták meg. Az érdekeltek nyilatkozatal, az ügyvédek okiratai elmondották, hogy mi történt a Deutsch Izidor palotájában, a székesfőváros árvaszéknél, miként jött létre és folyt le a házasságkötés Bécsben a tábori lelkész rabbi hivatalban. Nem ismeretlen a jóbarátok, a tanácsadók, a detektívek és ügyvédek és más személyiségek szerepe sem.

És most Deutsch Izidor ügyvédje utján beadott keresetében azt akarja bizonyítani, hogy ami eddig történt, az mind törvénytelen, igaztalan, félrevezetés és humbug, mert Radóék házassága nem a törvénynek megfelelő alaptételén, a szülői beleegyezésen épült fel, mert ő ezt a beleegyezést soha meg nem adta és ha a bécsi tábori rabbi ilyenről szóló okmányt vagy táviratot látott, akkor az nem tőle származik, azt ő soha meg nem írta, soha el nem küldötte.

A haragvó apa a bíróság segítségét kéri a véleménye szerint törvénytelen és ezért érvénytelen házasság felbontásához, megsemmisítéséhez és felajánlja a legszélesebb körű bizonyítást a maga vélt igazának a megerősítésére. A törvényszék határnapot fog kitűzni a kereset tárgyalására.

A MOZI.

* A wellingtoni rejtély. (Nick Fantom az Apollóban.) Kevés-filmet előz meg olyan feszült érdeklődés, mint amilyennel a szerda este bemutatott „Wellingtoni rejtélyt” várta az Apolló publikuma. Eltekintve a színültig zsúfolt házban megnyilatkozó külsőségektől, a publikum lebilincselő érdeklődéssel kísérte, leste az izgalmas meseszöveget elejétől mindvégig. Természetesen Nick Fantom, a zseniális detektív még a misztikus Wellington rejtélyt is megoldja, az igaz, hogy nagy fáradtsággal, emberfeletti küzdelemmel és bámulatraméltó vakmerőséggel. Nick Fantomot, talán mondanunk is felesleges, Max Landa személyesíti. A detektív-kép 4 részből áll s az őszi szezon egyik leghatalmasabb filmujdonságai közé tartozik. Csütörtökön utoljára vetíti az Apolló.

* Molnár Ferenc-vigjáték az Urániában. (A testőr filmpremierje.) Abban a sorozatban, amelyben a legkiválóbb magyar írók nagyszerű színdarabjait mutatják be a filmgyárak, Molnár Ferenc szellemes vigjátéka: A testőr következik. Aki visszatud emlékezni A testőr színpadi bemutatására, az bizonyára nem felejtte el a darab hatalmas sikerét sem. A kitűnő író egyik legelméletesebb darabja ez, amelyben az asszonyi hűséget, illetve hűtlenséget példázza s a darab végén a legnagyobb bizonytalansághoz hagyja a közönséget. Nyitott probléma marad a publikum számára, hogy a színész megcsalta-e az urát vagy sem? A művész parádés szerepében az aradi közönségnek is szeretett kedvence: Gombaszögi Frida brillírozik. Kíváncsú asszonyisága kifejezően jut érvényre alakításában. Rátkay Márton s a szereplők valamennyije művészetek szintjén a legjavát nyújtja. A testőr pazar filmjét az Urániának nagy áldozatok árán sikerült napra megszerezni. Csütörtökön mutatja be először.

LEGUJABB HIREK.

— Tanácskozások Párisban. Berlinből jelentik: Párisi jelentések szerint Orlando és Sonino hétfőn és kedden hosszasan tanácskoztak Poincare elnökkel és Clemenceauval. A tanácskozásban az angol kormány tagjai is részt vettek.

— Szófia Szaloniki sorsára jut. Szófiából jelentik: Magán jelentések szerint a Szalonikiban folytatott tárgyalások során az entente teljes biztosítékot követel a bolgár kormánytól arra, nézve, hogy a vele kötött szerződéseket meg fogják tartani. Kifejtették, hogy a bolgár kormányváltozás elengedhetlenül szükséges. Malinov erre előzetes tárgyalást kezdett a kabinet újjaalakítására. Az új kormány intézkedései igen szigorúak lesznek és az entente-nek ezen intézkedések megtételére kiküldött bizottságának francia és angol tagjai már meg is érkeztek Szófiába. Ugy látszik, hogy Szófia ugyan olyan sorsra jutott, mint Szaloniki.

— Felmentett bolgár főkonzul. Szófiából jelentik: A bolgár távirati ügynökség jelenti: Sztojanovics Iván budapesti bolgár főkonzult felmentették állásától.

Apolló-színház.

1918. okt. 10-én:

Tévedések vigjátéka.
Wellingtoni rejtély.

Uránia-színház.

1918. okt. 10-én:

Testőr.

Színház 4 felvonásban.

A szerkesztésért felel
STAUBER JOZSEF.

NYILTÉR.

Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

N. M. Aki férjemnek, Madarász Flóris nyomlásznak hitelt vagy kölcsönt ad, nem felelek érte.

7320

Madarász Flórisné.

Aradi Nemzeti Színház.

1918. okt. 10-án:

Régóletto.

TÖBB, MINT SZÁZ apróhirdetés olvasható az Aradi Közlöny vasárnapi számában: Vevők—eladók, alkalmazottat keresők és alkalmazottak egymásra találnak az Aradi Közlöny apróhirdetéseit után.

Tűzifa

elsőrendű és olcsóbb minőségben
ölszámba és fűrészelve kapható

Aufricht Miksa

fakereskedésében 7358

Arad, Kossuth-utca végén.

Bérfűrészelés fátelpe-
men. — Telefon 69.

6344—1918.

HIRDETÉNY.

A 4263—1918. száma kormányren-
delet alapján közhírré teszem, hogy a
szálas fakarmányokért követelhető
legmagasabb árat a következőkben al-
lapították meg:

(Anyaszéna, sarju és mindenféle
mesterséges szálastakarmány, lóhere,
lucerna-, búkköny-, mohar- stb. széna)
ára 45 K.

Tavaszzalma (árpa, zab, köles és
ezekkel egyenértékű tavaszzalma)
valamint tavaszzalma törékének és
polyvajának ára 28 K.

Arad szab. kir. város Közélelme-
zési és Közéllátási Hivatalától 1918.
évi október hó 8-án.

Lőcs,

polgármester-helyettes,
E. & H. vezető.

20575—1918. kb.

HIRDETÉNY.

Az utóbbi időben a kutyamarások
rendkívül sűrűn fordulnak elő, a mi
annak tulajdonítható, hogy az ebtartó
gazdák az ebtartásra vonatkozó sza-
bályrendeletben előírt ebtartási sza-
bályokat nem tartják be.

Miután az ebtartásra vonatkozó
15046—442—916. számú szabályrende-
let szabályszerűen közhírré lett téve,
emlékfogva ismételtén felhívom az eb-
tartó tulajdonosokat, hogy a kutyáikat
a szabályrendelet 24, 27 és 28 §-ai
értelmében a házon kívül az utcára
csak a marás lehetőségét kizáró
szűkösárral és pórászal ellátva vi-
gyák magukkal, Vásárra, sétányokra,
valamint társas kocsiakra, vendéglő,
kávéház, cukrászda és egyéb nyilvános
helyekre pedig kutyákat vinni tilos.
E tilalom betartásáért nemcsak a ku-
tya birtokosa, hanem az illető helyiség
tulajdonosa, bérletje, illetve a társas
kocsi alkalmazottai felelősek.

A szabályrendelet következményei-
nek betartását ellenőriztetni és a mu-
lasztó tulajdonosokkal szemben szí-
goruan eljárni fogok.

A szabályellenesen talált kutyák
haladéktalanul ki lesznek irtva.

Arad, 1918. évi szeptember hó 2.
Grein, főkapitány.

Raktáros

jó fizetéssel

felvétetik.

Cím kiadóban.

Viszketegséget,

sömört, rühöt a leggyorsab-
ban elmulasztja a Dr. Fleisch-feló
eredeti, törvényesen védett

„Skaboform-Kenőcs“

Nincsen szaga, nem piszkít. Min-
dig eredeti pacseset Dr. Fleisch-
felót kérjünk. Próbát tegyél 3.— s.
nagy tegyél 5.— k. Csak a
12.— k. kapható Aradon, Hajós
Árpád gyógyszerüzében, An-
drásy-tér 22. Vele a „SKABO-
FORM“ védőjegyre figyeljünk.

Dr. KAJDACSÝ

gyógyít mindentféle bőrbetegséget, valamint
a hajokat. Receptok: „Erich 696“ módosított legújabb
szerrel. — Vértisztítást Vasesszennanyag-módszerrel.
— Működik a kőbőgő. — Levélhullás elleni védelem.
Szépségápolás. — Levélhullás elleni védelem. —
Kétszeri kőbőgő-kezelés. — 2 kor. — 161
Budapest, VIII., József-körút 2/a. szám.

Bécsi előkelő leánynevelő intézet

Karola v. Kástaly, Exzellenz Ilha v. Selwegen összeköttetés-
ben egy Lyceummal, továbbképző tanfolyamok, nyelv-, zene-,
éneklő, bentlakó, félbentlakó és bejárók részére. Bőséges
kitűnő ellátás. Jelenkezni naponta d. e. 11—1 óráig d. u.
3—5 óráig.

Wien, VIII. Langegasse 65. Tel. interurb. 5299/8

Sápkóros leányok, vérszegény asszonyok;

páratlan sikerrel használják a

Ferratol Vastáplikört.

E rendkívül kellemes édes ízű folyadék a legideálisabb erősítő
szer; orvosilag ajánlva vérszegénység, sápadtság és általános
gyengeség eseteiben. Ára 1/2 literes üvegnek utasítással 8 kor.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“
folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárít!! Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással ... 1.50 korona.
Peppo hintőpor „ „ „ „ 1.50 korona.

Hajós Árpád gyógyszerüzében

Arad, Andrásy-tér 22. szám.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

ROSE YORK

Nélkülözhetetlen és kiváló szer
sápadt hölgyeknek
hogy arczuk és ajkuk tiszta,
piros színét
visszavarazzsolják. — Senki ál-
tal tel nem ismerhető, teljesen
ártalmatlan, színezése állandó.
Egy üvegnek ára 3.— korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik!
A szájfüreget desinficiálja, utó-
íze igen kellemes. Ára 1 korona.

Hajós Árpád gyógyszerüzében

Arad, Andrásy-ut. 22. szám.

Poloskák

irtására
egyedüli biztos szer a

„Phenolav“

1 üveg ára 3 korona.

Legjobb tápszer

gyermeknek és tel-
nőtteknek egyaránt a

Makk-kávé

darálva, pörköltve

1/4 kgros csomag 6 korona.

Kifutófiu

jó fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

HIRDETÉNY.

Az ecet és ecetsav feléi Kőzforgal-
mának szabályozásáról szóló és I. évi
szeptember hó 21-én életbe lépett
13233—1918. Földm. minisztr. számú
rendeletet ezennel kihirdetjük és az
abban foglaltak pontos betartására a
lakosságot felhívjuk.

A m. kir. földművelésügyi minisz-
ternek 13233—1918. F. M. számú ren-
delete az ecet és ecetsav feléi kőzforgal-
mának szabályozásáról. A mezőgaz-
dasági termények, termékek és cikkek
hamisításának tilalmazásáról szóló
1895. évi XLVI. tc. 1. §-ának bekezdé-
sében nyert felhatalmazás alapján az
ecet és ezen fővevény hatálya alá tar-
tozó cikkek közé sorozza

Az emberi élvezetre szolgáló ecet-
féléknek, továbbá a hígított ecetsavnak
valamint az ennek előállítására szol-
gáló fővevényeknek hamisítása és
hamisított állapotban való forgalomba
hozatala a mezőgazdasági termények,
termékek és cikkek hamisításának ti-
lalmazásáról szóló 1895. évi XLVI. tc.
értelmében tilos.

Borocet néven csak oly ecet í-
het forgalomba, mely kizárólag szőlő-
levélből készült.

Borocet tartalmazzon 100 cm³-ben
legalább 4 gr. ecetsavat (ecetsavhidrátot),
legalább 1 tart. % alkoholt és 100
cm³-ben legalább 0,8 gr. cukormentes ki-
vonatot (extraktot).

Ecet elnevezés alatt a hígított szesz-
ből eceterjedés után előállított olyan
termék értendő, mely 100 cm³-ben leg-
alább 4 gr. ecetsavat tartalmaz.

Nagyobb töménységre utaló jelöl-
vel megnevezett ecet (ecetszesz, ecetlé,
töménvecet, stb.) alatt oly terméket kell
érteni, amely 100 cm³-ben legalább 10
gr. ecetsavat tartalmaz.

Ecetesszencia alatt olyan folyadék
értendő, mely legalább 80 gr. ecetsavat
tartalmaz 100 gr. ban s amely tisztá-
ságánál fogva alkalmas arra, hogy be-
lelő vízzel való hígítás után éleztető
célokra alkalmas ecetsav oldat készit-
tessék. Ecetsavtartalmán a címken meg-
jelölendő. A címken feltűnő módon még
a következő figyelmeztetés alkalma-
zandó: Vízrel való erős hígítás nélkül
élvezetre alkalmatlan és veszélyes.
Ezenkívül tartalmazzon a címke olyan
használati utasítást, mely megmondja,
hogyan lehet folyadékból ékezési cé-
lokra szolgáló 4—6 %-os ecetsavat ké-
szíteni.

A rendeletben felsorolt termékek
hamisításának, valamint ezek hamisít-
vánjának forgalomba hozatalának meg-
torlására az 1895. évi XLVI. tc. és en-
nek végrehajtása tárgyában kiadott
38236—1896. F. M. általános rendelet
rendekezőse irányadók.

A jelen rendelet rendelkezései az
1895. évi XLVI. tc. 11. §-ának 2. beke-
zése értelmében a kőzföldről behozott
s a rendelet 1. §-ában felsorolt termé-
kekre is kiterjednek. Ellenben nem esik
a büntető rendelkezések hatálya alá
olyan ecetféléknek és ecetsavaknak ké-
szítése (raktáron tartása) mely külföld-
ön való forgalomba hozatalra ké-
szült, ha készítője (raktáron tartója)
hittelt érdemlően igazolja, hogy az il-
tala készlet (raktáron tartol) ecetfélé-
ket és ecetsavat közvetlenül külföldi
területekre szállította vagy szállítja és a
termék külföldön érvényben lévő ren-
delkezéseknél megfelel az ilyen ké-
szítmények külön helyeigben raktáro-
zandók és árujegyzék vezetendő rólók,
az árujegyzékben a készlet mennyi-
sége, az elszállított áruk mennyisége,
az elszállítás ideje, továbbá a vevő
neve és lakhelye is felvezendő.

A rendelet kihirdetésének napján
lép életbe. Az árusító ama cikkből való
készleteit, mely cikkek forgalmát a ren-
delet szabályozza, a rendelet életbelé-
pése után még két héten át árusíthat-
ja, feltéve, hogy az illető cikkek az
egészségre nem ártalmasak. A rende-
let életbelépésétől számított harminca-
dik naptól csak ezen rendeletben meg-
állapított jelzésekkel ellátott árukat
szabad forgalomba hozni.

Arad, 1918. évi szeptember hó 24.
Arad város tanácsa.

